

מאסיפת המורשת

מאוצרו של מורשת חכמי אמעריקא, לחקר הרבנים הקדונים מארה"ב

עלון ב', פרשת דברים תשע"ה

רבי יצחק מרגליות רב ביהמ"ד אנשי קאלוואריא בניו יארק

בגליון העבר כתבנו אודות רב הכולל הג"ר יעקב יאזשעף זצ"ל. לא דברנו שם אודות קורות חייו ואת כל אשר עברו אנשי קהילות נוא יארק עד אשר אוה לו למושב בפה כי הלא הם כתובים בספר דברי הימים להרי"ד אייזנשטיין ע"ה ולאחרונה הפליא לעשות הרבני החסיד ר' יונה לאנדא שי' בספרו 'רב הכולל ותקופתו', ומטרתו היא אך ורק למלא את החלל בדברים אשר לא ידעום בבחי' תן לחכם ויחכם עוד. לכן יצויין שרשמי קורות הדורות משמייטים נקודה אחת וחשובה בסדר הבאת רב הכולל לשמש תפקידו בנוא יארק.

הסיפור הנתון הוא כך: בימים ההם לא היו פה הרבה בני תורה, ורוב אנשי רוסיא ופולין התרכזו בעיקר סביבות כמה בתי כנסיות אשר על גביהם עמד בית מדרש הגדול דנוא יארק עם רבם הרב אברהם יוסף אש ז"ל ששמש לא רק כרב הכנסת כ"א גם כהסמכות הרבני הכי עליונה לכללות נוא יארק רבתי. ורק בפטירתו בשלהי חודש אייר שנת תרמ"ז שמו עצות בנפשם להביא ממרחק רב הכולל ואחר תלאות רבות הביאו לכאן את הג"ר יעקעלע חריף מווילנא.

אבל כלל לא ידוע עד הנה ולכן נשמטה ענין זה מספרי ההיסטוריה אשר בינתיים נתנו אנשי נוא יארק עיניהם באיש מקומי אשר יוציאם ואשר יביאם, ואחר שנפטר בלא עתו רק אז הריצו את מבוקשם לעבר מים.

הרב הזה היה הג"ר יצחק מרגליות ז"ל אשר יום היא"צ שלו חל בשבוע הבעל"ט ואנו מביאים בזה ראשי פרקי תולדותיו.

נולד בקאלוואריע בשנת ת"ר לאביו הגאון רבי אליהו מרגליות שהיה אח"כ אב"ד בק"ק ווישייא ובראדין ולבסופו שימש כאב"ד בק"ק ראקישאק פלך קאוונא, ממשפחת רבנים ענופה ברוסלאנד וליטא מגזע בעל התוספות יו"ט.

כשהגיע לפרקו נשא ר' יצחק את בת-דודו הגביר ר' יהודה לייב בערנשטיין מבערלין (חתן זקנו ר' שמואל מרגליות אביו של ר' אליהו מרגליות מראקישאק) מלבד ר' יצחק היה לו לרבי אליהו מרגליות ד' בנים נוספים גדולם בתורה ובחכמה; רבי אשר מרגליות שמיילא מקום אביו בראקישאק, רבי מרדכי מרגליות אב"ד אליקסט, ר' דובער מרגליות מסלאנים ור' זרח אברהם מרגליות בראקישאק.

לאחר חתונתו התיישב ר' יצחק בעיר בערלין ומשם לעיר מערעץ בליטא ושם למד בהתמדה רבה והשתלם בתורה ובחכמה, כנשנצרך לפרנס את ביתו עבר לעיר קאוונא לשמש כמלמד בבית הגביר ר' יחזקאל יפה משם, וגם שם לא הניח ידיו בעתותיו הפניות והמשיך בלימודו. נתברך בכשרונות מרובות וערך בלשון עט סופר מהיר מאמרים תורניים חשובים ובעיקר יצא בפקודת הגאון ר' ישראל סאלאנטער אשר מלא את ידו להגן על התלמוד נגד המתחדשים, וגם בחכמת וידעיות הטבע. נדפסו בירחוני ועיתוני הזמן כמו; הלבנון, המגיד, המליץ והשחר.

לימים נתקבל רבי יצחק כרב ואב"ד בעיר דרוגזעניק, אבל לא ארכו הימים ונתלקחה מחלוקת בעירו מאלו שהתנגדו לרבנותו שראו בו נטי' להשכלה, אז קיבל את הזמנת עדת "אנשי קאלוואריא" בניו יארק והיגר לאמעריקא בשנת תרמ"ה. בניו יארק שישם כאמור כרב בביהכנ"ס "חברה קדישא בני ישראל אנשי קאלוואריא" שהיתה נודע כה"פייק

סטריט שול", ונתפרסם שמו בין גדולי הרבנים האורטודוקסים באמעריקא.

רבי יצחק נודע כבעל דרשן ופה מפיק מרגליות, גם היה מדקדק נפלא ושליח ציבור מצוין, כשעבר לפני התיבה לקח לבות השומעים בנועם זמירותיו. גם היה מפורסם במדותיו התרומיות כעניו ובעל סבל, קבל את כל אדם בסבר פנים יפות, ועשה חסד לזולתו, פזר נתן לאביונים בכל נימי נפשו.

כאמור שמו עליו אנשי נוא יארק את עיניהם, ואשר הוא ימלא את מקומו של הג"ר אברהם יוסף אש כהרב בר סמכא הכי עליונה. וזאת בגלל היותו איש תורני מצוין וגם מלומד בחכמות מדעים וחשבו שאנשי נוא יארק יביטו עליו כעל איש תבונות ולכן יצייתו לדבריו, וגם מה אשר מצד השני פחד יצחק היה לו כאשר ידיו רב לו במלחמתה של תורה נגד המסכילים ומנסיון זו בודאי ינצח על מלאכת התקון ובנין הרוסי פירצות דת ישראל. אך לא ארכו לו הימים ובזמן קצר רק פחות

שלושה ספרים נפתחים

מחודשים עברו וגם הוא נלקח בלא עתו במיטב שנותיו.

ביום א' שלפני פטירתו, ביום המר תשעה באב יום שריפת בית אלוקינו, התבטא רבי יצחק לאחד מידידיו "היום נפלה עטרת ראשינו, יש לי תחושה שגם קיצתי מתקרבתי, ואני מתיירא שלא אחלים מהמחלה הזו" וכדבריו כן היה, בלילה אור ליום ג' – י"א אב שנת

תרמ"ז נקטף הגאון רבי יצחק באבו, בפריחת שנותיו והוא רק בן מ"ה שנה, אחרי שסבל ששה חדשים ממחלה בריאו נפטר לעולמו בהשאירו אחריו אלמנותו וששת ילדיו, גלמודים ועניים בארץ לא להם,

בהלוויה שהתחילה לפני ביתו על האדרעס 69 רחוב דיוויזשאן, במורד המזרחי של העיר ניו יארק, השתתפו המון רב

של יותר מאלפיים איש שבכו אחריו תמורורים. עברו לביהכנ"ס דאנשי קאלוואריא 13-15 רחוב פייק ומשם למקום קבורתו בביה"ח שמעבר הנהר בעיר קווינס. הספידוהו רבנים מופלגים במשך שעה ארוכה גם על הבית עולם היו הספדים שנמשכה משעה 2 עד לשעה 5 בערב, בראש המספידים פתח עליו האי ספדנא, החכם הרב גרשון פערירא-מינדיס ז"ל אב"ד דק"ק שארית ישראל לעדת הפורטוגזים בניו יארק, שבכה על האי שופרא דבלי בארעא בלא עתו.

רבי יצחק מרגליות הניח אחריו כמה ספרים בדפוס (ההוצאות היו על חשבוננו של הגר"י סאלאנטער) ביניהם: מעוז התלמוד, ספורי ישורון, מעוז הים ושרשי הים, וגם נשאר ממנו כמה חיבורים בכתב יד שמונחים עדיין בספריית שכתר בניו יארק ונמצאים במאגר hebrewmanuscripts.org.

כהרבה מבני ישראל הכשרים שעשו דרכם ושמו רגליהם לאמעריקא, לא זכו שבניהם ילכו בעקבותם ועקבות אבותיהם, גם רבי יצחק מרגליות לא זכה שבניו יקראו על שבטו, בן אחד מרדכי יו"ט ליפמאן (מאקס) מרגליות, השתלם במדעים בסמנריות בברלין וניו יורק ונודע שמו כפרופסור ובלשן גדול. הבן השני אליהו מרגליות הנהי' רב רפורמי בקולורדה, קאליפורניה ובסופו בניו יורק שם מת בשנת תש"ו.

יצוין אשר הרבה עמל

ועבודה רבה השקענו לאתר ולהמציא את מקום מנוחתו, ואחר שדרשנו וחקרנו חיפוש מחיפוש עלה בידינו בעזהשי"ת למצוא את מקומו בקרקע השייך לאנשי קאלוואריא הנמצא בהבית עולם הנקרא "בעיסייד סעמיטערי" שבקווינס. מצב השמום של הביה"ח הוא איום ונורא ונודה לשמו אשר מצבתו נמצאה במצב הכי טוב לפי ערך. נוסח המציבה הוא:

פ"נ

הרב הצדיק ר' יצחק בה"ר אליהו מרגליות

בעהמ"ח מעוז התלמוד וספורי ישורון

ירא אלקים היה מרבים

צדיק וחכם הולך תמים

חסיד היה בכל מעשיו

קדוש וטהור בכל מחשבותיו

במקל נועם הרעה עדתו

נעימים היו לקחו ותורתו

איש חכמות ותורתו אומנתו

לא הניח באדם בחכמותו

יבכו קהל ישראל ועליו

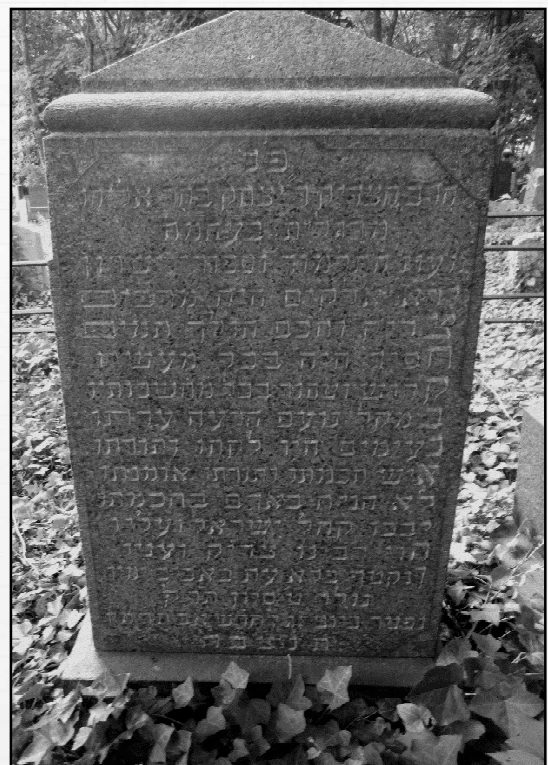
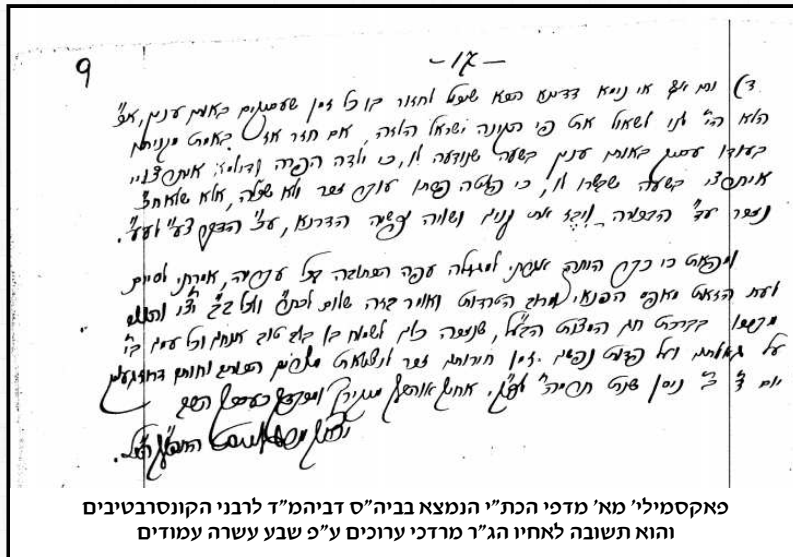
הוי רבינו צדיק ועניו

ונקטף בלא עת באביו ימיו

נולד ט' סיון ת"ר לפ"ק

נפטר ביום י"ד לחדש אב תרמ"ז

תנצב"ה

הרוצה להצטרף לרשימת מקבלי הגליון ולהמעונינים
להתקשר אל מורשת חכמי אמעריקא יכולים לכתוב לכתובת
המייל של המכון moreshesamerica@gmail.com